

Posudek bakalářské práce Alžběty Chmelařové „Ukrajinské prezidentské volby 2004,2010, volební geografie“

Autor: Jiří Koubek

Autorka si vytkla za cíl srovnat volební geografii ukrajinských prezidentských voleb 2004 a 2010. Toto téma však vhodně zasazuje do širšího kontextu. Struktura práce dobře odpovídá potřebám zvoleného tématu.

V úvodu přehledně a srozumitelně vytyčuje téma práce. Již zde načrtává problematizaci mýtu „dvou Ukrajín“ a provádí náznak dekonstrukce domněle homogenních územních bloků - Východu a Západu. Upozorňuje na specifickou Zakarpatské oblasti se svým „lokálním internacionalismem“, skutečné jádro „Západu“ vykazuje do svých patřičných mezí, tedy do rámce tří haličských oblastí, a všímá si svébytnosti centrální Ukrajiny jakožto tradičně levicové leč nekomunistické, a dlouhodobě politicky spíše nevyhraněné zóny, která – s jistým zjednodušením – funkčně plní roli jazýčku na vahách a tenduje k protestnímu hlasování. V rámci Východu autorka reflektuje specifickou pozici Krymu a dílčí rozdíly mezi Jihem a „jádreem“ Východu (Donbas). Ve všech regionech se navíc projevuje „sousedský efekt“ – lokalizace propojená s personalizací. Autorka také poukazuje na skutečnost, že „vnitřní“ politické hranice Ukrajiny nekopírují etnickou strukturu země, a podtrhuje vnitřní pluralitu hlavních skupin (monoetničtí, bietničtí Ukrajinci/ Rusové, apod.). Jako dominantní štěpení tak identifikuje konflikt mezi unitaristy (centralisty) a regionalisty.

Druhá kapitola je věnována volební geografii. Její první část je vcelku solidním teoretickým uvedením k tématu, zatímco ve druhé autorka nastiňuje přehled vývoje volební geografie Ukrajiny od 90. let, čímž zasazuje oboje zkoumané volby do časového kontextu. Všímá si zejména „přelévání“ mezi Západem a Východem, které při těsném rozvržení sil hrálo v jednotlivých obdobích zásadní roli.

Ve třetí kapitole autorka přistupuje k analýze vývoje institucionálního uspořádání Ukrajiny a vhodně upozorňuje na systémovou nestabilitu - zejména s ohledem na institut prezidenta republiky. Tento aspekt je vzhledem k vysoké míře personalizace voleb na Ukrajině klíčový a práci jen slouží ke cti, že mu je věnována dostatečná pozornost.

Čtvrtá kapitola je detailní analýzou voleb 2004 a sekundárně je zde věnována pozornost i tzv. „oranžové revoluci“. Analytickým rámcem rozboru volební geografie je dělba Ukrajiny na 4 územní shluky (Západ, Centrální Ukr., Jih a Východ), přičemž „oranžový“ blok, tvořený tehdy Centrem a Západem, se vnitřně dosti lišil v motivacích své volby (aktivní podpora Juščenkovi na Západě, protestní volba proti Janukovyčovi a exprezidentovi Kučmovi v centrálních částech). Jisté rozdíly spíše v míře panovaly též mezi Jihem a Východem.

Pátá kapitola, věnovaná dvojím bezprostředně za sebou následujícím parlamentním volbám (2006, 2007) v mezidobí zkoumaného časového rámce, je především reflexí narůstajících konfliktů uvnitř „oranžového“ tábora a drobení jeho – byť do jisté míry fiktivní – jednoty. Společným jmenovatelem uvedených trendů byla opět personalizace a regionalizace ukrajinské politiky (např. fenomén původu – tzv. „bát'kivština“).

Vyústěním těchto procesů byly i prezidentské volby 2010, o nichž pojednává šestá kapitola. Zajímavé je především sledovat, jak trendy personalizace a regionalizace vykazovaly samo-umocňovací tendenci. Svou vlastní vnitřní logikou připravovaly půdu pro další fragmentaci, zvýšenou volatilitu (jisté rozostření linie Východ-Západ v souboji mezi Janukovyčem a Tymoščenkovou) a zmnožení protestních hlasů (včetně opce „proti všem“, kterou ukrajinský prezidentský volební systém umožňuje). Ukazuje se tak naprostá prchlivost mobilizačního potenciálu dědictví „oranžové revoluce“. Janukovyč získával v někdejších Juščenkových baštách a ztrácel ve svých oporách. Vlastně totéž

platilo zrcadlově obráceně pro výsledek Tymoščenkové (ve srovnání s Juščenkovým z roku 2004). Rozhodující pro vlastní výsledek – vítězství Janukovyče ve druhém kole – byly opět masivní přelivy hlasů v senzitivních oblastech centrální Ukrajiny. Snad pozitivní stránkou těchto spíše de-konsolidačních tendencí by však mohla být depolarizace země a postupné zmírnění konfliktu Západ-Východ.

Výhrady jsou spíše dílčí. Na str. 21 se bezdůvodně prakticky opakuje celá dlouhá pasáž. Občas se objevují problémy s přepisem – v případě polského sociologa přepis „Tomáš Zarycký“ implikuje české jméno (str. 16). Není též jasné, proč autorka používá výraz Haličina namísto v češtině etablovaného označení Halič. Poněkud sporná je též ostrá kontrapozice parlamentních a demokratických tradic Západu (rakousko-uherské a polské dědictví) a autoritářských tradic Východu (str. 6).

Celkově práci doporučuji k obhajobě s hodnocením **výborně**.

Jiří Koubek

V Praze dne 15. 2. 2011